

SAVREMENI YA

GRAD SVETACA *i* LOPOVA

Natali K. Anderson

Prevela Radojka Jevtić

● ● ● ● Y ●
VULKAN

Beograd, 2018.

Za sve devojke koje su više od izbeglica.

MOLITVA SVETOJ KATARINI

*Zvezdo sveta, Katarina,
što si točak slomila,
što pomažeš izabranoj deci,
što spasavaš svako,
tu, na umoru.
Katarina, časna kćeri,
grano vrline,
lica kao u jabuke, nedara kao u labuda,
device nerazdevičena.
Razastri ogrtač preko mog ludila,
Marijin sine.
Moli za milost lopova, Katarina.
Moli za moj napredak, da progonom
neprijatelja moje duše
odnesem pobedu u poslednjoj borbi
i posle smrti
da me vode anđeli.
Amin*

JEDAN

Ako želite da postanete lopov, prvo što morate da znate jeste kako da nestanete.

Mislim, stvarno to morate da znate. I prihvatite. Buljavi me je to naučio. Jer, ako postojite, možda ćete zapasti nekome za oko, nekome ko će se zapitati ko ste. Želeće da zna ko vas pušta da trčite unaokolo. I gde ćete spavati večeras. *Ako* ćete spavati.

Ako postojite, nećete moći da se povijenih ramena probijate kroz masu tela, češući se o tople ruke i ramena koja mirišu na posao i sapun. Nećete moći polako da birate: krupna žena u ružičastom i zlatnom. Nećete moći da naletite na nju i da se okrenete na drugu stranu sa njenim novčanikom u svojim pantalonama. Ako postojite, ne možete da izbacite sav vazduh iz pluća i provučete se kroz rešetke prozora. Stopala će vam možda zaškripati na daskama. Znoj će vam isuviše oporo mirisati.

Vi ćete možda isuviše oporo mirisati.

Ali ja ne.

Ja sam najbolji lopov u ovom gradu.

Ja ne postojim.

Sedim na drvetu manga neko vreme i ubila sam već sedam komaraca. Osećam sopstvenu toplu krv među prstima. Boga pitaj koliko uboda

već imam. Mravi istražuju moje prepone. A sestra Gledis, bog je ubio, neće da spava.

Vidim je kroz prozor, okupanu svetlom televizora iz dnevne sobe. Lice joj sija od jarkoplavog bleštavila, a stomak joj se trese od smeha. Noge je podigla na hoklicu, a prsti su joj savijeni pod čudnim uglom, kao rogovi antilope. Pitam se šta gleda, tako opuštena, dok učenice spavaju. Reprize *Princa sa Bel Era? Čerčilov šou?** Šta je časnim sestrama smešno?

Proveravam vreme na telefonu i razmišljam da se vratim sutra, pa da konačno marnem taj prastari televizor. Zar ona ne bi trebalo da se moli ili tako nešto?

Osam komaraca. Stomak mi krči. Stiskam ga i prestaje.

Konačno joj glava klone. Čekam da joj se ritam disanja ujednači, a onda se polako spuštam preko zida koji okružuje školu.

Pas čuvar se pojavljuje iz tame i juri ka meni.

Podižem ruke. Musa skače i balavi mi po licu. „Ššš“, kažem mu kada zacvili. Maše repom i udara me u noge dok idem ka kupatilu na kraju spavaonica.

„Zašto ti je toliko trebalo?“, pita me Kiki dok prilazim i otvara prozor koji škripi.

Trgnem se na taj zvuk i gledam oko sebe, iako znam da nema nikoga u malenom dvorištu osim Muse. On mi se naslanja na butinu i srećno dahće dok mu mazim meko krzno iza ušiju. Musa i ja smo stari drugari.

„Mislim da se sestri Gledis sviđa Vil Smit“, kažem.

Moja sestra mrmlja nešto i gura belu zemičku kroz rešetke prozora koje treba da spreče lopove kao što sam ja da uđu. Zemička je slatka, kupovna. Dajem komad Musi, koji ga proždire u jednom zalogaju, oblizuje se i cvili.

„Da li je sve u redu?“, pitam između zalogaja. „Tuku li te pingvini?“ Odmahuje glavom. „Šta je s tobom?“

„Nema pingvina na mom krovu. Ne mogu da lete.“

„Znaš na šta mislim, Tina.“

„Dobro sam“, kažem. „Hej, donela sam ti nešto.“ Tražim po torbi i vadim paket olovaka, umotanih u celofan. Dajem joj ih kroz rešetke.

* *Čerčilov šou* je emisija koja se emituje u Keniji, a voditelj je komičar Danijel Čerčil Ndambuki. (Prim. prev.)

„Tina...“

„Čekaj, ima još“, kažem pre nego što počne da se buni i vadim svesku. Na njoj je crtež srećne dece i ŠKOLSKI DANI!, reči napisane tamnim, naglašenim velikim slovima.

Guram plen ka njoj. Pogled joj se zadržava na tetovažama koje mi prekrivaju ruke.

„Sestre će mi dati školski pribor“, kaže. „Ne moraš da ga krađeš.“

„Daće ti otpatke. Ne moraš da zavisiš od njihove milostinje. Ja mogu da ti nabavim bolje.“

„Ali *ti* mi daješ milostinju.“

„To je drugo. Ja sam ti porodica.“

Ona ništa ne govori.

Odmičem se i ostavljam joj poklone na simsu. „Nema na čemu.“

„Tina“, kaže ona naglo, „ne možeš zauvek živeti na ulici.“

Zatvaram torbu. „Ne živim na ulici. Već na krovu.“

Obrve joj se skupljaju i liči na mamu. Svaki put kada dođem ovde, sve više vidim našu majku u Kiki. To me ponekad boli; opet, bolje da vidim mamu nego *njega*. Prepoznajem ga najviše u njenoj svetlijoj koži i očima, u njenim blagim kovrdžama. I dalje se vidi da smo sestre; samo bih volela da nije toliko očigledno da smo polusestre. I nikada je ne zovem *tako*. Mrzim tu reč. Polusestra kao poluosoba.

Svakako se ne može sakriti činjenica da je Kikin otac, za razliku od moga, beo. To je jednom slučajno spomenula i ostale devojke su počele da je zovu *Polovina*, kao, pola crna, pola bela. Rekla sam joj da mi kaže njihova imena, ali samo je odgovorila: *Ne misle one ništa loše time, Tina. Meni ne smeta. Osim toga, ne možeš tući malu decu*. Ipak, ponekad primetim kako gleda moju tamnu kožu i poredi je sa svojom. Vidim da se pita kako bi bilo da se bar na tren uklapa negde, da nije *Polovina* siročić.

Kiki stiska rešetke među nama, kao da može da ih razdvoji. Nije završila. „Možeš da ostaneš ovde, sa mnom. Znaš da možeš. Sestra Junis bi te pustila. Nisi prestara. Pustila je jednu šesnaestogodišnjakinju. Imaju mnogo knjiga, klavir i...“

„Ššš.“ Stavljam prst na usta. „Preglasna si.“

Baca pogled preko ramena u mračno kupatilo. Čujem kako negde neka devojka kašlje.

„Ozbiljno, Tina“, šapuće i okreće se ponovo ka meni. „Mogu i tebi da daju stipendiju.“

„Ma hajde, Kiki, znaš da neće. Samo jedna po porodici.“

„Ali...“

„Dosta“, kažem oštro. Preoštro. Ramena joj se spuštaju. „Hej“, guram ruku kroz rešetke da izgladim kovrdže koje su joj pobegle iz pletenice. „Hvala za večeru. Moram da idem. Treba da se nađem sa Dečkićem.“

„Tina, nemoj još da ideš“, počinje ona i prislanja lice uz metalne rešetke.

„Budi dobra, okej? Radi domaći. Nemoj da te pingvini uhvate van kreveta.“

„Doći ćeš sledećeg petka?“

„Kao i uvek.“

Nežno guram Musu sa noge i proveravam ranac na leđima. Uvek se teže popnem na zid kada izlazim nego kada ulazim, ne želim da se za-kačim za bodljikavu žicu i komadiće stakla u betonu.

Kiki me i dalje gleda. Ja se usiljeno smešim. Načas joj je lice nepomično, ali onda omekša i ona se osmehuje.

Na pola sekunde postojim.

A onda nestajem u mraku.

DVA

Pravilo broj 2: Ne verujte nikome. Ako morate, verujte kao što biste verovali avlijaneru da čuva sveže meso.

Gunde, na primer. Samo zato što sam jedna od njih, ne znači da im verujem. Buljavi je u redu. Verovatno ne bih bila živa da nije njega. Ali likovima kao što je njegov brat Kečap...

Nikako. To sam davno naučila.

Gunda ima svuda u Sangviju – skupljaju decu izbeglice kao psi luta-lice buve. Možda bi mi život bio lakši da sam u skladištu sa njima, ali verovatno bi se neko domigoljio do mene usred noći i odjednom bih se našla na ulici sa dečicom, moleći za siću. Većina devojaka ne izdrži dugo u Gundama.

Ja ne pripadam *većini*.

Žurim kroz mračne uličice. Put od Kikine škole do skladišta Gunda mi je toliko poznat da mogu da hodam zatvorenih očiju. Ali to ne činim. Devojka sama na ulici po mraku je plen. Uglavnom se trudim da se ne ističem previše. Lice mi je obično sakriveno pod kapuljačom i namerno nosim neupadljivu odeću. Kosa mi je kratka. Naruku mi ide što sam žgoljava i što imam ravne grudi.

Zaobilazim blato, beton i smeće koje truli u sivim lokvama. Ružičasti sjaj neba nad gradom dovoljno mi osvetljava put. Kada dođem do Biašara

avenije, vidim da su piljari otišli kući. Ostale su samo lutalice: pijanice i nemirne prostitutke okupane neonskim svetlom iz barova. Prijateljice noći me sumnjičavo posmatraju sa svoje strane ulice. Ja ih ignorišem i brzo hodam dok ne dođem do mosta koji razdvaja stari Sangvi, gde je Kikina škola, od industrijskih Nizina, terena Gunda. Svetla na skladištima i fabrikama sijaju na reci, kao neka magija koja razdvaja novo i staro.

Jednom dok sam prelazila preko mosta videla sam telo kako pluta. Bilo je to usred noći i niko nije primetio osim mene. Pretpostavljam da je plutalo dok se neki krokodil nije zainteresovao, ili je možda otišlo sve do šume mangrova, pa onda do okeana, ako je išta ostalo od njega. Ali večeras nema leševa, samo malo drvenih čamčića, usidrenih u rečnoj struji, i uspavanih pecaroša u njima.

Kada stignem do druge strane, skoro da trčim. Nizine su mirne; nema rešetaka. Čujem samo nekoliko udaljenih alarma i rezanje pasa koji se bore oko đubreta. Čak ni ne podižu pogled dok prolazim žurno. Ne treba mi telefon da mi kaže da kasnim. Proklinjem sestru Gledis i njene serije. Nije trebalo da idem da vidim Kiki. Nije bilo dovoljno vremena. Međutim, da se nisam pojavila, kao svakog petka, brinula bi.

I još, nisam htela da uradim ovo što ću upravo uraditi a da je prvo ne vidim.

Konačno stižem do vrata skladišta zarđalih od soli; zadihana sam i ponovo gladna. Kucnem tri puta. Pauza. Dva puta. Pauza. Jednom.

Otvara se špijunka i otkriva zlobno oko.

„Malena je.“

Čuvar me pušta.

Dečkić čeka. „Kasniš.“ Prekrstio je žgoljave ruke i namrštio se nadureneno. Padaju mi u oči njegova jarkoružičasta providna majica i maskara.

„Trebalo je da nosiš crno“, kažem mu. Kao da ga Gunde već ne zezaju dovoljno. „Hajdemo.“

Prati me niz hodnik do kancelarije Buljavog. Ne mogu da vidim, ali čujem Gunde kroz zidove. Bleje na podu skladišta, duvaju, gledaju fudbal, čekaju da ih pošalju na zadatke. Možda neki vežbaju u teretani, prebijaju stare gume i dižu blokove cementa, ali ne bih se kladila.

Još jedan čuvar se sklanja sa puta da nas pusti u kancelariju Buljavog. Otvaram vrata; Buljavi i Kečap su nagnuti nad stolom i gledaju planove

i mape; zavrnuili su rukave zbog vrućine. Tetovaže na njihovim rukama mrdaju se dok ubadaju papir – svađaju se oko nečega. Prolaze kroz plan poslednji put. I dobro je. Buljavi je nasledio sve moždane ćelije u porodici. Njegov brat, Kečap, s druge strane, glup je kao tociilo. Svi smo zajedno radili na provalama ranije, ali nikada sa ovako velikim rizikom. Ne sviđa mi se što je i Kečap uključen u posao. On pravi glupe gej šale na račun Dečkića, što ga ometa. Jednostavno, ne dopada mi se taj lik. Ne sviđa mi se da mi on čuva leđa. Ali to nije nešto na šta možete da se žalite Buljavom. Gde je Buljavi, tu je i njegov mali brat.

Nikada ne biste ni pretpostavili da su ove Gunde u srodstvu. Buljavi je stariji, ima možda dvadeset pet godina. Mišićav je i razvijen, ima ozbiljno lice i oči koje mogu da vide pravo u vašu prljavu, lažljivu dušu. Kažu da liči na Džej-Zija. Kečapu je osamnaest, žgoljav je i izgleda mlađe. Ima uzano lice i smeje se kao hijena. Kažu da podseća na izglednelu lasicu.

Pod nogama su im dve torbe pune opreme: laptopovi, tamni duksevi s kapuljačama, žice, lepljiva traka, čips i energetska pića. Osnovno.

Prilazim i gledam im preko ramena.

„Dolazimo ovde“, kaže Buljavi. Lupka po nacrtu i gleda me zastrašujuće. Klimam glavom i on se okreće ka papiru. „A onda šta, Kečape?“

„Brate, prošli smo ovo sto puta. Ostavljamo Malenu i movamo se po bloku, pa se parkiramo ovde.“ Ubada papir prstom.

„A šta radimo dok čekamo?“

Kečap se cereka i pravi nepristojan gest rukom. Gleda me iščekujući da ću pocrveneti. Uzalud se nada.

Buljavi ga udara. „Ve*, odrasti“, kaže i ne podiže pogled sa planova.

Kečap trlja potiljak i duri se, ali se ne buni. Čak i on zna da ne treba da se svađa s Buljavim.

„Okej, Dečkić će biti sa mnom u kombiju i raditi svoje“, nastavlja Buljavi.

Dečkić i dalje drži ruke prekrštene čvrsto preko grudi i na pristojnom je odstojanju. Ne govori ništa. On nije Gunda.

„Ti čuvaš stražu“, kaže Buljavi bratu.

* Reč na svahiliju koja znači *ti*. Na kraju knjige se nalazi rečnik korišćenih reči na svahiliju. (Prim. prev.)

„A šta ćeš ti, pametnjakoviću, da radiš?“, uzvraća Kečap.

„Paziću na tebe“, kaže opušteno. „I odgovaraću gospodinu Omoku. Sad još Malena... Znaš gde ideš?“

Sva trojica gledaju u mene.

Podižem bradu. „Da.“

Buljavi pokazuje glavom na nacрте. Prilazim. Pružam ruku između Buljavog i Kečapa i stavljam prst na ulicu u kojoj se nalazi vila. Prelazim preko električne ograde, kroz zidove pola metra debele, pored laserskih skenera, niz tihe hodnike sa tepisima i između malih beležaka: *čuvari, kamera, psi*. Stajem duboko u srcu zgrade.

„Tu.“

TRI

Pravilo broj 3: Lopovi nemaju prijatelje.

Svaki lopov ima majku, možda i sestru, ako ima sreće, ali ne možete na to da utičete. Možete imati nekog kao što je Dečkićeva mama, kojoj se javljam svaki dan kada idem kući. To samo znači da pazite na komšiluk. Ona prodaje čaj na ćošku i upozorava me ako su žace u blizini. Zauzvrat, ja brinem da Gunde ne maltretiraju njenog sina. Možete imati poznanike. Ali prijatelje, nekoga za koga marite i ko mari za vas...

Pa, samo biste ih uvalili u nevolju.

Pre nego što uopšte pitate, Dečkić mi nije drug.

Već poslovni partner. Razlika je velika. I on je iz Konga, tako da ne moram da mu objašnjavam neke stvari o kojima radije ne bih pričala, na primer, gde mi je porodica, zašto ne spavam i zašto se trgnem kada vidim ljude u uniformama. Ponekad dolazi na moj krov, gde delimo cigaretu i gledamo sunce kako nestaje u smogu koji miluje grad. To je sve. Dečkić ima svoje momke za zabavu, a ja imam Kiki. Verovatno mislite da je to tužno ili tako nešto, ali ja nisam tužna.

Osim toga, nemam vremena da stvaram prijateljstva. Imam mnogo posla.

Kombijem cvećare odlazimo do vile. Kečap vozi, a Buljavi uporno više na njega da uspori i gleda put. Dva je ujutru i postoji šansa da će nam murija tražiti novac jer je odjednom važno što prolazimo kroz crvena svetla, ali, opet, bolje da se niko ne seća kombija punog dece obučene u crno koja sasvim sigurno nisu cvećari. Što se više približavamo, sve sam spremnija da izađem i *radim*. Nervozna sam zbog Kečapovog konstantnog blebetanja. Čujem smeh hijene i odvratne stvari koje govori o prijateljicama noći na čoškovima pored kojih prolazimo.

Pozadi, Dečkić i ja ćutimo i spremamo se. Stavljam bubicu i prove-
ravam da li je blutut povezan sa mojim telefonom.

„Da vidimo da li kamera radi“, kaže Dečkić.

Gledam ga i usmeravam mikrokameru u bubici. Njegovo lice se pojavljuje na ekranu. „Dobro je.“ Namešta kosu i pita: „Provera mikrofona! Reci nešto.“

„Dečkić uopšte nema stila“, šapućem i bubica prenosi moje reči na telefon, pa na Dečkićev kompjuter, gde čujem sebe kao eho.

Pokazuje mi srednji prst i nastavlja da podešava opremu. „Da li me dobro čuješ?“

„Da. Jasno.“

„Moraš da držiš telefon blizu bubice. Kada si ga nosila u džepu poslednji put, veza je bila loša. Gde ga stavljaš?“

Guram telefon u svoj sportski brus i mašem rukama – *eto ga!*

„Slatko.“

„Na sigurnom je.“

„Stavi ovo u džep“, daje mi majušni USB. „To je ključ do kutije s blagom i ne želim da se izgubi u tvom dekolteu.“

„Ha.“ Imam malo veće grudi od moje jedanaestogodišnje sestre, ali radim kako mi kaže.

Dečkić je užasno dobar sa tehnologijom. Uvek je bio, otkad ga znam. Rekao mi je da su ga, kada je bio mali, veći dečaci tukli i zvali pešovanom, pa je provodio mnogo vremena u svojoj sobi, rastavljao telefone i kompjutere, pa ih ponovo sastavljao. Njegov poslednji trik je hakovanje bankomata tako da izbacuju sjajne novčanice od hiljadu šilinga.

Ne želi da se priključi Gundama, ali hoće da radi sa mnom. Pomaže mi oko računara, a ja zauzvrat kradem moderne naprave za njega – računare,

telefone, ponekad dizajniranu torbu – šta god mu treba. Kaže da je najbolji haker u istočnoj Africi, a po onome što sam videla, govori istinu.

Bolje da je tako. Upravo će nam pomoći da provalimo u najčuvaniju kuću u Krugu.

Krug je mesto gde živite ako možete to sebi da priuštite. Bujan, brdovit i zelen, sedi tako iznad Sangvi Sitija i gleda na nas ostale sa prezirom. Kuće čuče na uredno pokošenim travnjacima iza ograda, plamenog drveća i bodljikave žice, pasa i bivših vojnika čuvara sa kalašnjikovima. Flote mercedesa spuštaju se ujutru u grad kad Glavonja krene na posao. Mi ove ljude zovemo vabenci: pleme *Mercedes-Benca*. Ima ih u svim oblicima, veličinama i bojama, dolaze iz celog sveta, ali govore zajedničkim jezikom: novcem. Kada se uveče vrate u svoje vile u Krugu, žale se na saobraćaj, piju uvezeni viski i ležu rano, na meku pamučnu posteljinu. Njihove žene nadgledaju male armije posluge i osećaju blagu glavobolju kada je afričko sunce prejako. Njihova deca igraju tenis, a psi imaju terapeute.

U ovo doba noći tiho je u Krugu, čuju se samo žabe i insekti. Padala je kiša i magla je gusta. Oivičene drvećem, poznate ulice kojima se vozimo jezivo su prazne. Kombi cvećare ne odudara previše. Izgledamo kao da se vraćamo sa banketa, venčanja nekih moćnika.

Gledam kroz prozor. Prekida se red drveća i kuća i vidim mračni Indijski okean. Sangvi: grad-država na brdu, luka sveta i prokletu divno mesto za biznis. Odradite prljavi posao dole u gradu, pa se povlačite u Krug.

Znam to. Videla sam sve iz prve ruke. Sada živim dole, u blatu, a nekada davno dom mi je bila tvrđava u Krugu.

Pravilo broj 4: Pažljivo birajte metu.

Lopov

Kauzi

Tegi

Voler

Mvizi

Lopov

To je magična reč. Moćna.

Neko može da nastrada na ulici ako je izgovorite glasno. Videla sam to. Policija je beskorisna, pa su ljudi primorani da pribegnu sopstvenoj brzoo pravdi. A niko, verujte mi, ne žali lopova kada se prašina slegne i zemlja upije krv. Bolje je da se osigurate da niko ne pokazuje prstom na vas.

Zato slušajte. Birajte pažljivo, *pravu* metu. To u većini slučajeva znači *laka* meta. Ako džeparite, tražite pijanice i ljude koji se svađaju telefonom. Ako pljačkate kuću, tražite onu u kojoj ključ kriju ispod otirača. Plen vam je račun u banci? Probajte da opljačkate bogatu staricu. Šifra je verovatno ime njenog psa.

Izbor je veliki. Ne morate sebi da otežavate.

Ali, za svako pravilo postoji izuzetak.

Dom Rolanda Grejhila nije prirodna meta. Kapija mu je zaključana i dobro je čuvaju. Čovek zarađuje sklapajući poslove sa gospodarima rata i vojskama, sve za ogromne sume novca. On zna da ima neprijatelje. Proveo je godine osvrćući se iza sebe. Ne veruje nikome. Ništa u vezi sa njim nije lako.

Ali nemojte da vas to zavara: teško ili ne, večeras je on *prava* meta.

Približavamo se. Gutam da zaustavim podrhtavanje u grlu i malo spuštam prozor. Vazduh je vlažan i miriše na jasmin.

Dečkić ćuti pored mene. Znam da želi da me pita kako se osećam. Ostali ceo dan proveravaju plan, a ja o njemu razmišljam godinama. Nisam sigurna da mogu da objasnim kako se osećam. Kao da sam progutala košnicu? Da li je to osećanje?

Dečkić zna da ne treba da mi postavlja glupa pitanja.

Na dve kuće od *mete*, Kečap isključuje svetla i zaustavlja kombi.

„Stigli smo, gospodine Omoko“, kaže Buljavi u telefon.

Vila je dva puta veća od bilo koje u ulici; preko visokog zida je crveni krov. Ne možemo da vidimo šestoricu tipova sa kalašnjikovima i dva nemačka ovčara koji kruže imanjem, ali znamo da su tu.